

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва

**Кафедра підприємництва, торгівлі та
біржової діяльності**

Допущено до захисту
“ _____ ” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **Соколюк С.Ю.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА

**Методи забезпечення фінансової стійкості та ліквідності ПРаТ
"Деражнянський молочний завод" Хмельницької області**

Виконав – студент 2 курсу, групи 21м-пт
освітньої програми «Аграрне
підприємництво та агротрейдинг»
спеціальності 076 Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність
Думанецький Віталій Анатолійович

Науковий керівник – к.е.н., професор
Бурляй Олександр Леонідович

Умань – 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти фінансової стійкості підприємства	6
1.1 Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори впливу на її рівень.....	6
1.2 Основні показники фінансової стійкості підприємства.....	10
1.3 Методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості.....	21
Розділ 2. Сучасний стан фінансового стану підприємства ПРаТ «Деражнянський молочний завод»	29
2.1 Загальна фінансово-економічна характеристика ПРаТ «Деражнянський молочний завод».....	29
2.2 Аналіз показників фінансової стійкості підприємства	34
2.3 Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства...	43
Розділ 3. Шляхи та резерви покращення фінансового стану підприємства ПРаТ «Деражнянський молочний завод».....	48
3.1 Шляхи підвищення ліквідності і платоспроможності підприємства...	48
3.2 Резерви покращення фінансової стійкості підприємства	52
3.3 Розробка web-сервісу для оцінки платоспроможності та ліквідності...	58
Висновки.....	58
Список використаних джерел.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. У ході посилення процесів економічної глобалізації успішне функціонування підприємств, значною мірою, залежить від рівня стійкості їх фінансового стану. Тільки за цієї умови підприємство зможе генерувати чинники позитивних кількісних і якісних змін для нормального функціонування в теперішній час і зростання виробничого потенціалу в майбутньому. Тому на етапі ринкових реформ забезпечення фінансової стійкості підприємств є одним із пріоритетних завдань.

В сучасних умовах ринкового господарювання аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства та визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності.

Проте, сьогодні головною проблемою ефективного функціонування підприємств в Україні є відсутність комплексної системи аналізу фінансової стійкості, яка могла б допомагати керівництву підприємства виявляти слабкі сторони та приймати правильні управлінські рішення. Тому виникає об'єктивна необхідність вивчення та систематизації існуючих підходів до застосування методів аналізу фінансової стійкості сучасних суб'єктів господарювання.

Трансформація народного господарства в економіку відкритого типу створює для підприємств зовсім нові умови, які постійно змінюються і до яких необхідно пристосовуватися, щоб підприємства перетворилися у незалежні економічні суб'єкти господарювання, які ефективно функціонують і розвиваються в умовах ринку. За умов стабільного фінансового забезпечення підприємства можуть займати стійке положення в галузі, ефективно проводити модернізацію і реконструкцію виробництва, перейти до виробництва конкурентоспроможної продукції. Фінансова стійкість

передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками.

Дослідження фінансової стійкості підприємства, особливостей методики її оцінки її актуальною, оскільки, в умовах кризової ситуації стоїть завдання відновлення та зміцнення рівнів фінансової стійкості підприємства, що є основною передумовою його виживання і поступового переходу до ринкових відносин.

В сучасних умовах господарювання стоїть завдання відновлення та зміцнення рівня фінансової стійкості підприємства, що є основною передумовою його виживання і ефективного функціонування в подальшому.

Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Вона може розглядатися як результуюча категорія, що характеризує рівень стійкості роботи підприємства, його здатність забезпечити стабільні техніко-економічні показники й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі.

Функціонування вітчизняних підприємств відбувається в умовах невизначеності та обмеженості фінансових ресурсів, нестабільності зовнішнього середовища. Саме тому питання забезпечення та відновлення стійкого фінансового підприємства на сьогодні є надзвичайно актуальним. Кожне підприємство має визначити власну межу фінансової стійкості. Визначення меж фінансової стійкості належить до найбільш важливих економічних проблем, тому що недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства й відсутності засобів розвитку виробництва, а надлишкова буде перешкоджати розвитку, формуючи на підприємстві зайві запаси і резерви.

Метою роботи є дослідження сутності фінансової стійкості підприємства, можливості щодо її забезпечення; доведення надзвичайно важливого значення фінансової стійкості підприємства як невід'ємного поняття ринкової економіки та як результуючої категорії, що характеризує

рівень платоспроможності та ліквідності підприємства, його здатність забезпечити стабільні техніко-економічні показники й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі.

Об'єктом дослідження є ППРАТ «Деражнянський молочний завод»

Предметом дослідження є фінансова стійкість підприємств та напрямки її забезпечення.

Методи дослідження: при написанні дипломної роботи використовувались наступні методи індукції, дедукція, аналіз, синтез - поєднання, з'єднання різних елементів об'єкту, спостереження.

Інформаційна основа написання роботи містить наукову літературу, періодичні джерела, фінансові статті та фінансову звітність.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори впливу на її рівень

Однією з основних характеристик фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість, економічним змістом якої є забезпеченість запасів підприємства сталими джерелами їх формування, гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і поведінки партнерів.

Фінансово стійким вважається підприємство, доходи якого стабільно перевищують витрати, яке може вільно маневрувати грошовими коштами з метою їх ефективного використання, не допускає не виправдано високої дебіторської й кредиторської заборгованості, має оптимальну структуру джерел фінансування (капіталу) і своєчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Фінансово стабільне підприємство має переваги щодо залучення інвестицій, отримання кредитів, вибору постачальників і споживачів; воно більш незалежне від неочікуваної зміни ринкової кон'юнктури, відповідно, у нього менший ризик бути неплатоспроможним і опинитися на межі банкрутства [39, с.116].

Проте в сучасних умовах ринкового господарювання та загострення конкурентної боротьби все більше зростає ризик неплатоспроможності та банкрутства суб'єктів господарювання. Тому все більше науковців концентрують свою увагу на аналізі фінансової стійкості підприємства. Навіть на законодавчому рівні визначено певні вимоги та шляхи оцінювання фінансового стану вітчизняних підприємств. Цілком очевидно, що й поняття фінансової стабільності розглядається в правовому вимірі. Так, згідно з чинними Методичними рекомендаціями з аналізу і оцінки фінансового стану

підприємств від 28.07.2006 р. фінансова стійкість – це забезпеченість підприємства власним капіталом, його розміщенням і використанням. Вона значною мірою залежить від величини і частки власного капіталу в сукупному капіталі та раціональності його розміщення в активах. На нашу думку, таке трактування є дещо спрощеним, оскільки розглядає фінансову стійкість в короткостроковій перспективі і не пояснює ступінь залежності підприємства від його інвесторів та кредиторів. Так, якщо підприємство в достатній мірі забезпечене власним капіталом ще не означає, що воно в змозі за необхідності розрахуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями[10, с. 205-206].

Більш ґрунтовні та конкретніші трактування поняття «фінансова стійкість підприємства» можна зустріти на сторінках видань вітчизняних економістів. Проаналізуємо їх, згрупувавши у таблицю (див. додаток А) . У даній таблиці даються різні визначення фінансової стійкості підприємства за деякими найважливішими ознаками, а також виділяються автори таких підходів.

Конкретизуючи приведений в таблиці (див. додаток А) аналіз сутності фінансової стійкості підприємства зазначимо, що її можна звести до двох основних видів – короткострокової та довгострокової.

Основою короткострокової (поточної) фінансової стійкості є раціональна організація і використання оборотних коштів (оборотного капіталу) підприємства. Короткострокову (поточну) фінансову стійкість підприємства зазвичай оцінюють та аналізують співвідношенням величин власних і позикових джерел формування запасів і вартості цих запасів, рівнем забезпеченості запасів джерелами їх формування (фінансування).

Довгострокова (перспективна) фінансова стійкість пов'язана, насамперед, із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів та інвесторів. Сутність її оцінки полягає, передусім, у визначенні спроможності підприємства відповідати за своїми довгостроковими зобов'язаннями. В основу методики оцінки перспективної

стійкості покладено розрахунок показників, що характеризують структуру довгострокових джерел фінансування і спроможність підприємства підтримувати таку структуру [19, с.245].

Здійснивши ґрунтовний аналіз теоретичних підходів до визначення економічного змісту поняття «фінансова стійкість підприємства», можемо чітко стверджувати, що не існує сьогодні єдиної економічної думки стосовно трактування цієї категорії. І вітчизняні, і зарубіжні економісти по-різному підходять до цього питання, вбачаючи у фінансовій стійкості різні ознаки.

На мою думку, для того, що дати найбільш точне та науково-обґрунтоване визначення фінансової стійкості підприємства необхідно врахувати та синтезувати усі вищерозглянуті її головні ознаки. Виходячи з цього, ми пропонуємо таке визначення фінансової стабільності підприємства: «Фінансова стійкість підприємства – це поняття, що характеризує результат його поточного, фінансового та інвестиційного (перспективного) розвитку, надає необхідну інформацію для кредиторів та інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями при умові раціонального формування та використання ресурсної бази, що сприяє зростанню фінансової незалежності та нарощуванню економічного потенціалу підприємства[30, с.125].

Економічна стійкість – це такий стан підприємства, що формується під впливом певних факторів. Класифікація факторів економічної стійкості представлена у таблиці 1.2 (див. додаток Б).

Велика кількість факторів економічної стійкості дозволяють визначити види стійкості у економічному аспекті (див. рис.1.1)

Рис.1.1. Види стійкості підприємства в економічному аспекті [48, с.56].

Внутрішня стійкість являє собою такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільно високий результат функціонування. В основі її досягнення лежить принцип активного реагування на зміни середовища господарювання.

Зовнішня стійкість обумовлена стабільністю економічного середовища, в рамках якого діє підприємство, досягається відповідною системою управління в масштабах всієї країни, тобто управлінням ззовні.

Успадкована стійкість являється результатом наявності певного запасу фінансової міцності організації, що сформувався впродовж декількох років і захищає підприємство від різких негативних змін чи дестабілізуючих факторів.

Фінансова стійкість відображає стабільне перевищення доходів над витратами, стан ресурсів, який забезпечує їх ефективне використання в процесі виробництва і реалізації, а також сприяє розширенню та оновленню. Фінансова стійкість являється характерним індикатором економічного стану підприємства. Вона повинна характеризуватися таким станом фінансових ресурсів, які, з одного боку, відповідають умовам ринку, а з іншого – відповідає потребам розвитку підприємства.

Організаційно-правова стійкість визначає його функціонування в рамках законодавчого і правового поля.

Виробничо-технологічна стійкість характеризується стабільним ростом виробництва та удосконаленням техніки та технологій.

Отже, для забезпечення економічної стійкості підприємств необхідні гнучкість та швидкість реакції на зміни кон'юнктури ринку, підвищення конкурентоспроможності продукції та виробництва, висока інвестиційна активність, ліквідність та фінансова стабільність. Тільки це дозволить створити динамічну рівноважну цілісну систему, яка б самостійно визначала свій напрямок розвитку у теперішньому і майбутньому [43, с.235-236].

1.2. Основні показники фінансової стійкості підприємства

Сукупність чинників, що впливають на рівень фінансової стійкості підприємства, обумовлює, значною мірою, відсутність в економічній літературі єдиного підходу до її визначення та оцінки. Передумовою оцінки фінансової стійкості майже в усіх методичних підходах визнається проведення її аналізу за допомогою системи аналітичних показників, важливе місце в якій посідають абсолютні параметри. Абсолютні показники характеризують забезпеченість запасів джерелами формування та дозволяють визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства.

У складі абсолютних показників фінансової стійкості більшість економістів-аналітиків виділяють групу показників наявності джерел формування запасів та групу показників забезпеченості запасів джерелами їх формування. Розрахунок названих показників, зазвичай, здійснюють за даними балансу підприємства.

Різні системи показників оцінки фінансового стану стали причиною існування різних підходів до визначення та оцінки абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Розглянемо найбільш актуальні із них.

Так, відомі українські економісти Кіндрацька Г.І. та Білик М.С. обґрунтовують у своїх працях лише два основні показники наявності джерел формування запасів: власні оборотні кошти (власний оборотний капітал) і нормальні, або обґрунтовані, джерела формування запасів [23, с.46].

Тищенко О.М. та Норік Л.О. пропонують оцінювати рівень фінансової стійкості за допомогою побудови таксономічного показника, який необхідно розраховувати в декілька етапів на основі середньоквадратичних відхилень абсолютних показників[50, с.28].

Проте, більшість економістів дотримується принципу аналізу фінансової стійкості за трьома головними абсолютними показниками (власні оборотні кошти, наявність власного капіталу і довгострокових зобов'язань та

загальна величина основних джерел формування запасів). Так, згідно з такою методикою, пропонують аналізувати рівень фінансової стійкості підприємства такі аналітики як: Б.М. Литвин, М.В. Стельмах, С.З. Мошенський, О.В. Олійник, І.О. Петренко, Л.М. Шаблиста, Н.П. Шморгун та інші. На думку вчених, такий підхід є найбільш раціональним, оскільки в кінцевому результаті дає змогу визначити тип фінансової стійкості підприємства [40, с.32].

Отже, в процесі аналізу фінансової стійкості доцільно розраховувати та оцінювати наступні абсолютні показники:

– наявність власних оборотних коштів або оборотного капіталу ($H_{ВOK}$) [35, с.173]:

$$H_{ВOK} = BK + ЗНВП + ДМП - НА, \quad (1.1)$$

де BK – величина власного капіталу підприємства (підсумок розділу I (ряд. 380) пасиву балансу);

$ЗНВП$ – забезпечення наступних витрат і платежів (підсумок розділу II (ряд. 430) пасиву);

$ДМП$ – сума доходів майбутніх періодів (розділ VI (ряд. 630) пасиву);

$НА$ – необоротні активи підприємства (підсумок розділу I (ряд. 080) активу).

Нестача або зменшення суми власних оборотних засобів призводить до збільшення величини залученого капіталу і посилення фінансової залежності підприємства;

– наявність власних та довгострокових запозичених коштів ($H_{ВД}$) формування запасів і витрат:

$$H_{ВД} = H_{ВOK} + ДЗ, \quad (1.2)$$

де ДЗ – сума довгострокових зобов'язань підприємства (підсумок розділу III (ряд. 480) пасиву балансу);

– показник загальної величини джерел формування запасів (H_3) визначається збільшенням попереднього показника на суму поточних зобов'язань підприємства:

$$H_3 = H_{ВД} + ПЗ, \quad (1.3)$$

де ПЗ – сума поточних зобов'язань (підсумок розділу IV (ряд. 620) пасиву).

У залежності від співвідношення обсягу запасів підприємства і розглянутих вище показників наявності джерел їх формування у практиці та теорії господарювання підприємств виділяють такі типи короткострокової (поточної) фінансової стійкості підприємства: абсолютна короткострокова фінансова стійкість, нормальна короткострокова фінансова стійкість, нестійкий поточний фінансовий стан, критичний поточний фінансовий стан.

Аналізуючи різні підходи щодо обґрунтування типів фінансової стійкості, ми дійшли висновку, що кожен її вид характеризується певною системою умов. Так, абсолютна стійкість фінансового стану підприємства забезпечується при виконанні наступної умови [35, с.174]:

$$H_{ВOK} \geq З_В, \quad (1.4)$$

де $З_В$ – вартість запасів, які є у власності підприємства.

Тобто, підприємство можна вважати абсолютно стійким, якщо вартість його наявних власних оборотних коштів перевищує або ж дорівнює сумі запасів. Абсолютна стійкість фінансового стану зустрічається дуже рідко та

вказує, що для забезпечення запасів достатньо власного оборотного капіталу, платоспроможність підприємства гарантовано.

Для того, щоб підприємство можна було назвати нормально стійким, необхідно, щоб виконувалася наступна система умов:

$$\begin{cases} H_{ВOK} < Z_B \\ H_{ВД} \geq Z_B \end{cases} \quad (1.5)$$

Тобто, якщо мова йде про нормальну фінансову стійкість, то це означає, що на підприємстві одночасно спостерігається переваження величини запасів над сумою оборотного капіталу та перевищення довгострокових джерел формування над запасами. Крім того, нормальна стійкість свідчить про те, що для забезпечення запасів залучають власний (постійний) капітал та довгострокові кредити та позики, платоспроможність підприємства за таких умов гарантована.

В контексті розглянутих типів короткострокової фінансової стійкості доречно буде відмітити, що при абсолютній і нормальній стійкості фінансового стану спостерігається високий рівень доходності та відсутність порушень платіжної дисципліни.

Нестійкий фінансовий стан підприємства виникає тоді, коли справедливою є наступна система умов [35, с.174]:

$$\begin{cases} H_{ВOK} < Z_B \\ H_{ВД} < Z_B \\ H_3 \geq Z_B \end{cases} \quad (1.6)$$

Передкризовий (нестійкий, критичний) фінансовий стан підприємства пояснюється тим, що для забезпечення запасів крім власного оборотного

капіталу та довгострокових кредитів і позик залучають короткострокові кредити та позики, платоспроможність порушено, але є можливість її відновити за рахунок скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів. Такий стан характеризується нестачею власних оборотних засобів та довгострокових джерел їх формування; надлишком або рівністю загальної величини джерел формування запасів та їх вартості. При такому стані спостерігається порушення фінансової дисципліни, збої у надходженні грошових коштів на поточний рахунок, зниження прибутковості діяльності.

І нарешті, кризовий фінансовий стан пояснюється тим, що для забезпечення запасів не вистачає зазначених джерел їх фінансування, підприємству загрожує банкрутство; поновлення запасів, відбувається за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості. Рівновага платіжного балансу в даній ситуації забезпечується за рахунок прострочених платежів з оплати праці, за кредитами банку, з постачальниками, бюджетом тощо. Кризовий фінансовий стан підприємства характеризується виконанням наступної системи умов:

$$\begin{cases} H_{\text{ВСК}} < Z_{\text{В}} \\ H_{\text{ВД}} < Z_{\text{В}} \\ H_{\text{З}} < Z_{\text{В}} \end{cases} \quad (1.7)$$

Як бачимо, за кризового фінансового стану підприємству навіть не вистачає усієї величини джерел формування запасів для їх покриття. За таких умов фінансова стійкість може бути відновлена лише шляхом поповнення джерел фінансування (збільшення кредитів, позик), оптимізації їх структури, обґрунтованого зниження рівня запасів тощо.

Велика кількість факторів, як зовнішніх так і внутрішніх, що чинять вплив на рівень фінансової стійкості підприємства, обумовлює, значною

мірою, відсутність в економічній літературі єдиного підходу до її визначення та оцінки. Передумовою оцінки фінансової стійкості майже в усіх методичних підходах визнається проведення її аналізу за допомогою системи абсолютних показників, які характеризують забезпеченість запасів джерелами формування та дозволяють визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства[14, с.112].

В процесі дослідження було виявлено, що в залежності від співвідношення обсягу запасів підприємства і показників наявності джерел їх формування у практиці та теорії господарювання підприємств виділяють чотири типи короткострокової (поточної) фінансової стійкості підприємства: абсолютна короткострокова фінансова стійкість, нормальна короткострокова фінансова стійкість, нестійкий поточний фінансовий стан, критичний поточний фінансовий стан. Кожному із названих типів фінансової стабільності підприємства відповідає певна система умов нерівностей між показниками наявності джерел формування запасів та власне величиною запасів підприємства.

Оцінка фінансової стійкості за відносними показниками.

Фінансова стійкість підприємства характеризується станом власних і залучених засобів і оцінюється за допомогою системи фінансових коефіцієнтів. Інформаційною базою для розрахунку є статі активу і пасиву бухгалтерського балансу.

Аналіз здійснюється шляхом розрахунку і порівняння окремих показників з базовими, а також вивчення динаміки їх змін за певний період. Базовими показниками можуть бути :

- значення показників за попередній період;
- значення показників аналогічних фірм;
- середньогалузеві значення показників.

Відносні показники можна об'єднати в три основні групи:

- 1 група – показники рівня використання необоротних активів;

2 група – показники стану оборотних засобів та їх забезпечення джерелами фінансування;

3 група – показники фінансової незалежності.

На основі такої всебічної і ретельної оцінки за зазначеним комплексом показників можна не тільки здійснити оцінку стану і тенденцій фінансової стійкості, а й визначити вузькі місця, за рахунок яких можливо підвищити ці показники. Тобто результатом такого аналізу має стати виявлення потенційних можливостей поліпшення ліквідності підприємства, підвищення його платоспроможності й конкурентоздатності[6, с.189-190].

Ліквідність підприємства – це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для виконання всіх необхідних платежів у міру настання їх строку.

Ліквідність активів – характеристика окремих видів активів підприємства по їх здатності до швидкого перетворення в грошову форму без втрати своєї балансової вартості з метою забезпечення необхідного рівня платоспроможності підприємства [52, с.98].

Згідно з “Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій”, активи підприємства залежно від швидкості перетворення їх у грошові кошти поділяються на 4 групи:

1. Найліквідніші активи (A1) – суми за всіма статтями грошових коштів та їх еквівалентів, тобто гроші, які можна використати для поточних розрахунків у міру потреби. До цієї групи належать грошові кошти (або сальдо балансового рахунка 311 „Поточні рахунки в національній валюті”), короткострокові фінансові вкладення, цінні папери, які можна прирівняти до грошей (рядки 150, 220, 230, 240 активу балансу).

2. Активи, що швидко реалізуються (A2), - це активи, перетворення яких на гроші потребує певного часу. До цієї групи належать готова продукція, товари і дебіторська заборгованість (рядки 160 - 220). Передбачається, що дебітори оплатять рахунок у найближчому майбутньому. Ліквідність цих активів різна і залежить від суб’єктивних та

об'єктивних чинників: кваліфікації фінансових робітників, платоспроможності платників, умов видачі кредитів тощо.

3. Активи, що повільно реалізуються (А3), - це статті розділу II активу балансу, які охоплюють виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати обігу та інші оборотні активи (рядки 100-140, 250). Запаси не можуть бути продані, поки немає покупця. Інколи певні запаси потребують додаткової обробки перед реалізацією, що вимагає певного часу.

4. Активи, що важко реалізуються (А4), - це активи, які передбачено використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду. До цієї групи належать нематеріальні активи, основні засоби та устаткування до установки, капітальні довгострокові фінансові вкладення – всі статті розділу I активу балансу (“Необоротні активи”) [37, с.184-185].

Зобов'язання підприємства (пасиви балансу) залежно від терміну їх сплати поділяються на 4 групи:

1. Негайні пасиви (П1) – це кредиторська заборгованість (рядки 530-610), розрахунки за дивідендами, вчасно не погашені кредити (за даними додатку до балансу).

2. Короткострокові пасиви (П2) – це короткострокові кредити банків (рядок 500), поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (рядок 510), векселі видані (рядок 520). Для розрахунку основних показників ліквідності можна користуватися інформацією розділу IV балансу („Поточні зобов'язання”).

3. Довгострокові пасиви (П3) – це довгострокові зобов'язання, які містяться в розділі III пасиву балансу.

4. Постійні пасиви (П4) – це всі статті розділу I пасиву балансу („Власний капітал”) (рядки 380, 430, 630)[16, с.63].

Аналіз ліквідності підприємства проводиться на основі даних балансу і може бути проведений шляхом співставлення безпосередньо балансових показників активів і пасивів, а також шляхом розрахунку фінансових коефіцієнтів.

Ліквідність підприємства можна оперативно визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності.

Ліквідність балансу оцінюють за допомогою спеціальних показників, що виражають співвідношення певних статей активу та пасиву балансу чи структуру балансу. У більшій мірі в міжнародній практиці використовують такі показники ліквідності:

- коефіцієнт загальної ліквідності,
- коефіцієнт швидкої ліквідності,
- коефіцієнт абсолютної ліквідності.

При розрахунку всіх показників використовують загальний знаменник – короткострокові зобов'язання, що обчислюються як сукупна величина короткострокових кредитів, короткострокових позик, кредиторської заборгованості [25, с. 241].

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку основних показників (коефіцієнтів):

1. Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності) дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити, якщо воно реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси.

Якщо поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатись як таке, що успішно функціонує. Коефіцієнт загальної ліквідності розраховується як відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства. Формула розрахунку:

$$K_{\text{ЗЛ}} = [A1 + A2 + A3] : [П1 + П2] \quad (1.8)$$

Він виявляє, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Логіка застосування цього показника

заснована на тому факті, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання переважно за рахунок поточних активів.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності (іноді його називають коефіцієнтом "лакмусового папірця") показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства. Цей коефіцієнт обчислюється за формулою:

$$K_{шл} = [A1 + A2] : [П1 + П2] \quad (1.9)$$

“Розумним” коефіцієнтом швидкої ліквідності є співвідношення 1:1, тобто бажано, щоб цей коефіцієнт дорівнював 1. Оскільки на практиці це буває нечасто, то можна задовольнитись його значенням 0,8 – 0,9.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань (боргів) підприємства може бути за необхідності погашена негайно. Він обчислюється як відношення грошових засобів та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань і визначається за формулою [42, с.208-209]:

$$K_{аб.л} = [A1] : [П1 + П2] \quad (1.10)$$

Орієнтовне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності має бути не меншим 0,2 – 0,35. Тобто якщо підприємство на даний момент може на 20 – 35% погасити всі свої борги то його платоспроможність вважається нормальною. В дійсності фактичні середні значення коефіцієнтів ліквідності бувають значно нижчими. Однак за цими показниками не можна негайно робити негативні висновки щодо можливості підприємства одночасно

погасити всі свої борги, адже малоімовірно, щоб усі кредитори підприємства водночас поставили йому свої боргові вимоги.

Аналіз ліквідності доцільно доповнити аналізом платоспроможності.

Під платоспроможністю підприємства розуміють його здатність в строк і в повному обсязі задовольняти платіжні вимоги постачальників техніки і матеріалів відповідно до господарськими договорами, повертати кредити, проводити оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет

Аналіз платоспроможності необхідний не тільки для підприємства з метою оцінки і прогнозування фінансової діяльності, але і для зовнішніх інвесторів (банків). Перш ніж видавати кредит, банк повинен упевнитися в кредитоспроможності позичальника. Те ж повинні зробити і підприємства, які хочуть вступити в економічні відносини один з одним.

Платоспроможність надає позитивний вплив на виконання виробничих планів і забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта платоспроможності (автономії), коефіцієнта фінансування, коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами та коефіцієнта маневреності власного капіталу (див. табл.1.1).

Таблиця 1.1

Розрахунок показників платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства [32, с.76].

№ п /п	Назва показника	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення
1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\phi 1 \text{ р. } 380 / \phi 1 \text{ р. } 640$	$>0,5$
2	Коефіцієнт фінансування	$\phi 1(\text{р. } 430 + \text{р. } 480 + \text{р. } 620 + + \text{р. } 630) / \phi 1 \text{ р. } 380$	<1 , зменшення
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами	$\phi 1(\text{р. } 260 - \text{р. } 620) / \phi 1 \text{ р. } 260$	$>0,1$
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\phi 1(\text{р. } 260 - \text{р. } 620) / \phi 1 \text{ р. } 380$	>0 , збільшення

Головна мета аналізу платоспроможності - своєчасно виявляти і усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви покращення фінансових можливостей підприємства.

При цьому необхідно вирішувати наступні завдання:

1. На основі вивчення причинно-наслідкового взаємозв'язку між різними показниками виробничої, комерційної і фінансової діяльності дати оцінку виконання плану по надходженню фінансових ресурсів і їх використанню з позиції покращення платоспроможності.

2. Прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності і наявності власних і позикових ресурсів.

3. Розробка конкретних заходів, спрямованих на більш ефективне використання фінансових ресурсів [7, с. 54-55].

1.3 Методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості

В умовах ринкової економіки дуже важливого значення набуває фінансова незалежність організації від зовнішніх позикових джерел. Запас джерел власних коштів – це запас фінансової стійкості організації при тій умові, що його власні кошти перевищують позикові.

Фінансова стійкість може бути оцінена системою фінансових коефіцієнтів, що різнобічно аналізують структуру балансу: співвідношення власних і позикових коштів, стан мобільних і іммобілізованих коштів організації і так далі. Ціль такого набору показників – оцінка ступеня незалежності організації від випадків, зв'язаних не тільки з умовами ринку, але й зі звичайними зривами договорів, неплатежами.

Аналіз фінансових коефіцієнтів полягає в порівнянні їхніх значень з базисними величинами, а також у вивченні їхньої динаміки за звітний період

і за кілька років. Як базисні величини можуть бути використані значення показників даного підприємства за минулий рік, середньогалузеві значення показників, значення показників найбільш перспективних підприємств. Крім того, як базу порівняння можуть служити теоретично обґрунтовані чи отримані в результаті експертних оцінок величини, що характеризують оптимальні чи критичні (граничні), з погляду стійкості фінансового стану, значення показників [9, с.84].

Узагалі ж, усі відносні показники фінансової стійкості можна розділити на чотири групи.

Розглянемо методики розрахунку даних показників:

1) Коефіцієнт фінансового ризику (коефіцієнт заборгованості, співвідношення позикових і власних засобів, важеля) – це відношення позикових коштів до власних коштів. Він показує, скільки позикових коштів підприємство залучило на гривню власних.

Оптимальне значення цього показника, вироблене західною практикою – 0,5. Вважається, що якщо значення його перевищує одиницю, те фінансова автономність і стійкість оцінюваного підприємства досягає критичної точки, однак усе залежить від характеру діяльності і специфіки галузі, до якої відноситься підприємство.

Ріст показника свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх фінансових джерел, тобто про зниження фінансової стійкості і нерідко утрудняє можливість одержання кредиту.

Однак аналітик повинний будувати свої висновки на основі даних аналітичного (внутрішнього) обліку, що розкривають напрямки вкладення коштів. Тому при розрахунку нормального рівня коефіцієнта співвідношення позикових і власних коштів потрібно брати до уваги якісну структуру і швидкість оборотності матеріальних оборотних коштів і дебіторської заборгованості. Якщо дебіторська заборгованість обертається швидше матеріальних оборотних коштів, це означає досить високу інтенсивність надходження коштів на рахунки підприємства, а в підсумку – збільшення

власних коштів; при високій оборотності матеріальних оборотних коштів і ще більш високої оборотності дебіторської заборгованості коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів може перевищувати одиницю. Співвідношення повинне бути менше 0,7. Перевищення зазначеної границі означає залежність підприємства від зовнішніх джерел коштів, втрату фінансової стійкості.

2) Коефіцієнт боргу (індекс фінансової напруженості) – це відношення позикових коштів до валюти балансу.

Міжнародний стандарт (європейський) до 50%. Тенденцію нормальної фінансової стійкості підтверджує і коефіцієнт боргу: якщо частка позикових коштів у валюті балансу знижується, то в наявності тенденція зміцнення фінансової стійкості підприємства, що робить його більш привабливим для ділових партнерів.

Нормативне значення коефіцієнта притягнутого капіталу повинне бути менше або дорівнювати 0,4.

3) Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) – це відношення власних коштів до валюти балансу підприємства.

По цьому показнику судять, наскільки підприємство незалежне від позикового капіталу. Коефіцієнт автономії є найбільш загальним показником фінансової стійкості підприємства[21, с.45-46].

У закордонній практиці існують різні точки зору щодо граничного значення цього показника. Найбільш розповсюджена точка зору: 60%. У підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори більш охоче вкладають кошти, утворюють більш вигідні умови кредитування. Але стандартної (нормальної, нормативної) частки власного капіталу, єдиної для всіх підприємств, галузей, країн укаПРаТи не можна. У Японії, наприклад, частка власного капіталу в середньому на 50% нижче, ніж у США (частка позикового капіталу близько 80%). Причина цього розходження в джерелах позикового капіталу. У Японії це банківський капітал, у США – засоби населення. Висока частка позикового капіталу японської фірми свідчить про

довіру банків, а значить про її надійність. Для населення, навпаки, зниження частки власного капіталу – фактор ризику.

На частку власного капіталу в активах впливає також характер реалізованою фірмою фінансової політики. Фірма з агресивною політикою завжди збільшують частку позикового капіталу. Солідні компанії знижують ризик, збільшують частку власних коштів в активах [46, с.193].

У практиці українських і закордонних фірм використовується кілька різновидів цього показника (частка позикових коштів в активах, відношення власних коштів до позикових й інші). Кожний з них у тій чи іншій формі відображає структуру капіталу фірми по джерелах його формування.

Таким чином, оптимальне значення даного коефіцієнта – 50%, тобто бажано, щоб сума власних коштів була більше половини всіх коштів, якими володіє підприємство. У цьому випадку кредитори почувають себе спокійно, усвідомлюючи, що весь позиковий капітал може бути компенсований власністю підприємства. Ріст цього коефіцієнта говорить про посилення фінансової стійкості підприємства.

4) Коефіцієнт фінансової стійкості – це відношення підсумку власних і довгострокових позикових коштів до валюти балансу підприємства (довгострокові позики правомірно приєднуються до власного капіталу, тому що за режимом їхнього використання вони схожі).

Довгострокові позикові кошти (включаючи довгострокові кредити) цілком правомірно приєднати до власних коштів підприємства, оскільки по режимові їхнього використання вони наближаються до власних джерел. Тому крім розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості і незалежності підприємства аналізують структуру його позикових коштів: велика питома вага в ній довгострокових кредитів є ознакою стійкого фінансового стану підприємства.

Оптимальне значення цього показника складає 0,8-0,9.

5) Коефіцієнт маневреності власних джерел – це відношення його власних оборотних коштів до суми джерел власних коштів.

Коефіцієнт маневреності власних джерел, показує величину власних оборотних коштів, що приходяться на 1 грн. власного капіталу. Цей показник по своїй суті близький до показників ліквідності. Однак він доповнює й істотно підвищує інформативність першого показника.

Коефіцієнт маневреності власних джерел указує на ступінь мобільності (гнучкості) використання власних коштів, тобто, яка частина власного капіталу не закріплена в цінностях мобільного характеру і дає можливість маневрувати коштами підприємства [4, с.170].

Забезпечення власних поточних активів власним капіталом є гарантією стійкій кредитній політиці. Високе значення коефіцієнта маневреності позитивно характеризує фінансове становища компанії, а також переконує в тім, що керуючі підприємством проставляють достатню гнучкість у використанні власних коштів.

Деякі автори вважають оптимальним значення цього показника, рівне 0,5. Однак цей передбачуваний критерій може бути узятий під сумніви.

Рівень коефіцієнта маневреності залежить від характеру діяльності підприємства: у фондоємних виробництвах його нормальний рівень повинний бути нижче, ніж у матеріалоємних (тому що у фондоємних значна частина власних засобів є джерелом покриття основних виробничих фондів). З фінансової точки зору, чим вище коефіцієнт маневреності, тим краще фінансовий стан.

У чисельнику показника – власні оборотні кошти, тому в цілому поліпшення стану оборотних коштів залежить від випереджального росту суми власних оборотних коштів у порівнянні з ростом власних джерел коштів. Залежність можна визначити і виходячи з того, що власних оборотних коштів у підприємства тим більше, чим менше основних коштів і необоротних активів приходить на карбованець джерел власних коштів. Зрозуміло, що прагнути до зменшення основних коштів і необоротних активів (чи до відносно повільного їхнього росту) не завжди доцільно.

Установлено нормативне значення даного коефіцієнта: 0,2 – 0,5. Чим ближче значення показника до верхньої границі, тим більше можливостей фінансового маневру в підприємства.

6) Коефіцієнт стійкості структури мобільних коштів – це відношення чистого оборотного капіталу до всього оборотного капіталу.

Чистий оборотний капітал – це поточні активи, якими розташовує компанія після погашення поточних зобов'язань. Стандарт по даному коефіцієнту немає.

7) Коефіцієнт забезпеченості оборотного капіталу власними джерелами – це відношення власних оборотних коштів до оборотних активів. Він показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних джерел і не мають потребу в залученні позикових:

Нормативне значення даного коефіцієнта: нижня границя – 0,1.

При показнику нижче значення 0,1 структура балансу визнається незадовільною, а організація неплатоспроможною. Більш висока величина показника (до 0,5) свідчить про гарний фінансовий стан організації, про її можливість проводити незалежну фінансову політику. Деякі автори пропонують критерій даного показника на рівні не нижче 0,6. Однак цей передбачуваний критерій може бути взятий під сумніви.

Рівень показника забезпеченості матеріальних запасів власними оборотними коштами оцінюється, насамперед, у залежності від стану матеріальних запасів. Якщо їхня величина значно вище обґрунтованої потреби, то власні оборотні кошти можуть покрити лише частину матеріальних запасів, тобто показник буде менше одиниці. Навпаки, при недостатності у підприємства матеріальних запасів для безперебійного здійснення діяльності, показник може бути вище одиниці, але це не буде ознакою гарного фінансового стану підприємства.

У чисельнику показника – власні оборотні кошти, тому в цілому поліпшення стану оборотних коштів залежить від випереджального росту суми власних оборотних коштів у порівнянні з ростом матеріальних запасів.

Залежність можна визначити і виходячи з того, що власних оборотних коштів у підприємства тим більше, чим менше основних коштів і необоротних активів приходить на гривну джерел власних коштів. Зрозуміло, що прагнути до зменшення основних коштів і в необоротних активів (чи до відносно повільного їхнього росту) не завжди доцільно [12, с.133-134].

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ДЕРАЖНЯНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

2.1 Загальна фінансово-економічна характеристика ПРАТ «Деражнянський молочний завод»

Практика господарювання на ринкових засадах підтверджує ту незаперечну істину, що результативність будь-якої виробничо-господарської та комерційної діяльності залежить передовсім від компетентності та творчої активності управлінських кадрів, достатньо глибокого знання ними конкретної економіки, законодавчої бази й соціальних аспектів господарювання. Для того, щоб приймати дійсно ефективні управлінські рішення, необхідно чітко розуміти проблеми, які існують на підприємстві. Для цього проведемо аналіз діяльності ПРАТ «Деражнянський молокозавод»

1 серпня 1991 року Деражнянський цех став окремим Деражнянським молочним заводом. Рішенням зборів трудового колективу Деражнянського молочного заводу (протокол №7 від 23 грудня 1993 року) та рішенням конференції представників трудових колективів орендного підприємства "Хмельницькмолопром" від 29 грудня 1993 року Деражнянському молочному заводу надано статус юридичної особи та дозвіл на вихід з орендного підприємства "Хмельницькмолопром" для самостійного ведення господарської діяльності. А відповідно до законодавства України та розпорядження представника Президента України по Деражнянському району В.Ф.Руцького від 02.06.1994 року № 674 зареєстроване колективне підприємство "Деражнянський молочний завод" та ПРАТвтверджено його статут із колективною формою власності (реєстраційний номер 206).

ПРАТ "Деражнянський молочний завод" спеціалізується на переробці незбираного молока, та виробництві кисломолочної продукції, масла

селянського, казеїну. Виробнича структура ПРАТ включає основне, допоміжне та обслуговуюче виробництво. До основного виробництва відноситься: цільномолочний цех, цех по виробництву масла та казеїну. До допоміжного виробництва відносять: ремонтно-механічну майстерню, котельню, компресорну підстанцію. До обслуговуючого - складські приміщення та транспортну дільницю (рис. 2.1).

Рис 2.1. Виробнича структура підприємства

Згідно статуту вищим органом управління ПРАТ є загальні збори акціонерів, які обирають голову правління ПРАТ – генерального директора. Контроль за ходом виробничо-господарської діяльності підприємства здійснює контрольно-ревізійна комісія, яка обирається загальними зборами ПРАТ.

Для управління підприємством голова правління створює правління ПРАТ, яке складалося з шести членів правління – заступників та начальників цехів (рис. 2.2).

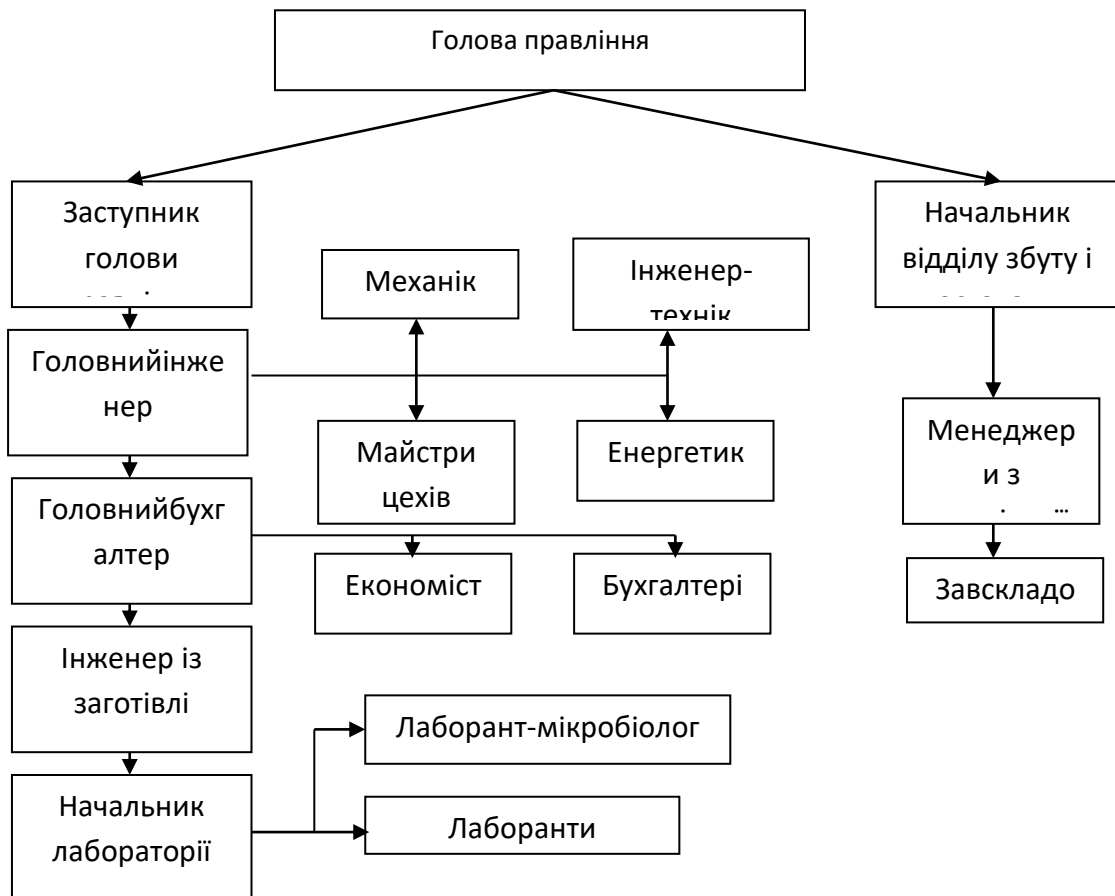

Рис 2.2. Управлінська структура підприємства

1. Заступник голови правління — головний інженер. У його підпорядкуванні знаходиться механік, інженер-технік та енергетик.

2. Заступник голови правління – інженер по сировині, який вирішує питання заготівлі та постачання сировини на підприємство.

3. Член правління - головний бухгалтер, керує бухгалтерією, яка включає штат із 5 осіб: бухгалтер з обліку звітності, бухгалтер з виробництва, бухгалтер з торгівлі, економіст, бухгалтер - касир.

4. Начальник відділу по реалізації продукції (комерційного відділу) та завскладу.

5. Начальник лабораторії та лаборант-мікробіолог.

Основними видами продукції, що виготовляє на сьогодні ПРАТ “Деражнянський молочний завод” є:

- морозиво
- сметана
- ряжанка
- сир нежирний
- бринза 40% жирності
- масло топлене
- казеїн.

Підприємство досягло стабільності в умовах переходу до ринкової економіки, намагається не здавати здобутих позицій, завойовує нові. Продукція підприємства визнана споживачами нашої області та інших регіонів.

Основним звітним документом фірми є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану фірми на певну дату. Баланс дозволяє зробити оцінку найсуттєвіших ознак фірми. Саму процедуру оцінок прийнято називати читанням балансу. Вміння читати баланс – важлива професійна характеристика фінансиста, яка надає йому можливість складати прогнозні баланси й управляти найважливішими фінансовими параметрами фірми.

На основі балансу підприємства оцінюється зміна валюти балансу, формується уявлення про діяльність підприємства, виявляються зміни у складі майна та джерелах його утворення, встановлюються зв'язки між різними показниками. Характеристику про якісні зміни в структурі засобів та їх джерел можна отримати за допомогою вертикального та горизонтального аналізу. Для цього визначається питома вага окремих статей активу та

пасиву балансу в загальному підсумку (валюті) балансу, розраховуються суми відхилень в структурі основних статей балансу порівняно з попереднім періодом[28, с.167].

Можна досліджувати структуру і динаміку активів та пасивів підприємства за допомогою порівняльного аналітичного балансу. Порівняльний аналітичний баланс можна отримати із вихідного балансу шляхом ущільнення окремих статей і доповнення його відповідними показниками структури і динаміки, що характеризують статику та динаміку фінансового стану підприємства. Цей баланс фактично включає показники як горизонтального, так і вертикального аналізу.

Виходячи із наведеної вище інформації, проаналізуємо баланс ППРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021 рр.

За даними таблиці 2.1 зробимо деякі висновки. На кінець 2020р. спостерігається значне зростання сукупних активів підприємства, а саме на 1035660 тис.грн. порівняно з 2019 р.

У 2021 р. загальні активи склали 2998989 тис.грн., що на 749643 тис.грн. більше, ніж на кінець 2020 р. та на 1785303 тис.грн. більше, ніж на кінець 2020р.

Як бачимо з таблиці необоротні активи протягом аналізуючого періоду зросли: в 2020 р. на 968629 тис.грн. та в 2021 р. на 682207 тис.грн. по відношенню до попередніх років.

Оборотні активи також зросли на 67362 тис.грн. у 2020 р. та на 67391 тис.грн. у 2021 р.

Витрати майбутніх періодів знизилися на протязі 2020 р. на 331 тис.грн. та у 2021 р. зросли лише на 45 тис.грн.

Таблиця 2.2

**Динаміка зростання активів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за
2019-2021р.р.***

Показники	Сума, тис.грн.			Темп приросту, %		
	2019р.	2020р.	2021р.	2020/2019	2021/2020	2021/2019
Необоротні активи	512019	1480648	2162855	289,18	146,07	422,42
Оборотні активи	700650	768012	835403	109,61	108,77	119,23
Витрати майбутніх періодів	1017	686	731	67,45	106,56	71,88
Необоротні активи та групи вибуття	0	0	0	0	0	0
Усього	1213686	2249346	2998989	185,33	133,33	247,01

Як бачимо з таблиці 2.2 найбільші темпи зростання за 2019-2021р.р. склали необоротні активи 422,42%. Слід вернути увагу на незначний темп зростання витрат майбутніх періодів за 2021р. відносно до 2020р., який склав лише 106,56% та його спад у 2019р. відносно 2020р.- 71,88%.

Таблиця 2.3

**Склад та структура активів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за
2019-2021рр.***

Показники	Станом на 2019р. тис.грн.	Частка у структурі, %	Станом на 2020р. тис.грн.	Частка у структурі, %	Станом на 2021р. тис.грн.	Частка у структурі, %
Необоротні активи	512019	42,19	1480648	65,83	2162855	72,12
Оборотні активи	700650	57,73	768012	34,14	835403	27,86
Витрати майбутніх періодів	1017	0,08	686	0,03	731	0,02
Необоротні активи і групи вибуття	0	0	0	0	0	0
Усього	1213686	100	2249346	100	2998989	100

З данної таблиці 2.3 можна зробити висновки щодо змін у структурі активів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за аналізуючі роки. У 2019р. найбільшу питому вагу у загальній структурі займали оборотні активи -

57,73%. У 2020 і 2021 рр. ситуація змінилася, найбільша питома вага припадає на необоротні активи, відповідно 65,83% та 72,12%.

Найменша питома вага за аналізуючі роки припадає на необоротні активи і групи вибуття та витрати майбутніх періодів.

Проаналізуємо динаміку пасивів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021р.р.

За даними таблиці 2.4 зробимо певні висновки. На кінець 2020р. спостерігається значне зростання сукупних пасивів ВАТ "Подільський цемент", а саме на 1035660 тис.грн.

У 2021р. загальні пасиви зросли на 749643 тис.грн відповідно до попереднього року. Також з таблиці бачимо у 2020р. значне зростання власного капіталу на 624752 тис.грн. У 2021р. власний капітал зростає помалішими темпами - лише на 232367 тис.грн.

Забезпечення наступних виплат і платежів за 2021р. по відношенню до 2019р. зросли на 3932 тис.грн.

Значними темпами зростають довгострокові зобов'язання підприємства, що є негативним станом підприємства.

Поточні зобов'язання ПРАТ «Деражнянський молочний завод» у 2020р. зросли на 8688 тис.грн., а у 2021р. зменшилися на 4245 тис.грн.

Таблиця 2.5

Динаміка зростання пасивів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021р.р.

Показники	Сума, тис.грн.			Темпи приросту, %		
	2019р.	2020р.	2021р.	2020/2019	2021/2020	2021/2019
1. Власний капітал	566027	1190779	1423146	210,37	119,51	251,43
2. Забезпечення наступних виплат і платежів	0	28903	3932	-	13,60	-
3. Довгострокові зобов'язання	162832	457956	1004448	281,24	219,33	616,86
4. Поточні зобов'язання	484827	571708	567463	117,92	99,26	117,04
5. Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Усього	1213686	2249346	2998989	185,33	133,33	247,01

З даних таблиці 2.5. можна зробити такі висновки, що найбільший темп зростання за аналізуючі показники склали довгострокові зобов'язання, тобто вони збільшилися найбільшими темпами.

Найменший темп зростання склали забезпечення наступних виплат і платежів.

Таблиця 2.6

Склад та структура пасивів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021р.р.

Показники	Станом на 2019р. тис.грн.	Частка у структурі, %	Станом на 2020р. тис.грн.	Частка у структурі, %	Станом на 2021р. тис.грн.	Частка у структурі, %
1.Власний капітал	566027	46,64	1190779	52,94	1423146	47,46
2.Забезпечення наступних виплат і платежів	0	0	28903	1,28	3932	0,13
3.Довгострокові зобов'язання	162832	13,41	457956	20,36	1004448	33,49
4.Поточні зобов'язання	484827	39,95	571708	25,42	567463	18,92
5.Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Усього	1213686	100	2249346	100	2998989	100

З даних таблиці 2.6 видно, що найбільшу питому вагу в загальній структурі пасивів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за аналізуючі роки займав власний капітал: він складав 46,64%, 59,94% та 47,46% відповідно у 2019р., 2020р. та 2021р.

2.2 Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Аналіз та оцінку рівня фінансової стійкості підприємства, зазвичай, здійснюють в два етапи:

1. Обчислення величин абсолютних показників фінансової стійкості, оцінка їх зміни за звітний період та визначення типу фінансової стійкості.
2. Оцінка розрахункових (відносних) показників фінансової стійкості, їх порівняння з нормативними значеннями та визначення тенденції їх зміни за звітний період [11, с.178].

Здійснимо спочатку аналіз абсолютних показників фінансової стійкості. Як уже зазначалося раніше, фінансова стійкість за критерієм стабільності джерел покриття запасів оцінюється абсолютними показниками, серед яких виділяють три головних:

– наявність власних оборотних коштів на кінець розрахункового періоду (H_B);

– наявність власних та довгострокових запозичених джерел фінансування запасів (H_D);

– загальна величина основних джерел формування запасів (H_3).

Здійснимо розрахунок названих показників за даними балансу аналізованого підприємства. Так, спочатку обчислимо показник наявності власних оборотних коштів ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021 роки, користуючись формулою :

$$H_{BOK} = BK + ЗНВП + ДМП - НА, \quad (2.1)$$

$$2019 \text{ рік: } H_B = 566027 + 0 + 0 - 512019 = 54008 \text{ (тис. грн);}$$

$$2020 \text{ рік: } H_B = 1190779 + 28903 + 0 - 1480648 = -260966 \text{ (тис. грн).}$$

$$2021 \text{ рік: } H_B = 3932 + 1423146 + 0 - 2162855 = -735777 \text{ (тис. грн)}$$

Як бачимо, величина власних оборотних коштів підприємства у 2020 р. та 2021 р. значно зменшилась, що є дуже негативним моментом для діяльності підприємства.

Розрахуємо тепер значення показника наявності власних та довгострокових запозичених джерел фінансування запасів, скориставшись для цього формулою

$$H_{BD} = H_{BOK} + ДЗ, \quad (2.2)$$

$$2019 \text{ рік: } H_D = 54008 + 162832 = 216840 \text{ (тис. грн);}$$

$$2020 \text{ рік: } H_D = -260966 + 457956 = 196990 \text{ (тис. грн).}$$

$$2021 \text{ рік: } H_D = -735777 + 1004448 = 268671 \text{ (тис. грн)}$$

Зростання показника H_D можна пояснити значними змінами в структурі власних коштів та довгострокових джерел їх покриття.

Тепер обчислимо у кожному році загальну величину джерел формування запасів користуючись формулою [5, с.234-236]:

$$H_3 = H_{ВД} + ПЗ, \quad (2.3)$$

$$2019\text{рік: } H_3 = 216840 + 484827 = 701667 \text{ (тис. грн);}$$

$$2020\text{рік: } H_3 = 196990 + 571708 = 768698 \text{ (тис. грн).}$$

$$2021\text{рік: } H_3 = 268671 + 567463 = 836134 \text{ (тис.грн)}$$

Розрахованим вище показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості джерелами їх формування, суть розрахунку яких полягає у зіставленні абсолютних показників фінансової стійкості із величиною запасів підприємства. З цією метою спочатку знайдемо величину запасів ППат «Деражнянський молочний завод» на кінець кожного аналізованого періоду (як суму виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів):

$$2019\text{рік: } З_В = 355892 + 16097 + 27618 + 41 = 399648 \text{ (тис. грн);}$$

$$2020\text{рік: } З_В = 427999 + 8747 + 23656 + 132 = 460534 \text{ (тис. грн);}$$

$$2021\text{рік: } З_В = 401502 + 34335 + 31908 + 949 = 468694 \text{ (тис. грн).}$$

Відмітимо, що величина запасів ППат «Деражнянський молочний завод» у 2020 та у 2021 році помітно більша, ніж у 2019 році.

Знаючи величину запасів аналізованого підприємства у кожному періоді можемо розрахувати три показника забезпеченості запасів джерелами їх фінансування:

1. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних засобів.

$$- \text{ у 2019 році: } \pm H_В = 54008 - 399648 = -345640 \text{ (тис. грн);}$$

$$- \text{ у 2020 році: } \pm H_В = -260966 - 460534 = -721500 \text{ (тис. грн);}$$

$$- \text{ у 2021 році: } \pm H_В = -735777 - 468694 = -1204471 \text{ (тис. грн).}$$

2. Надлишок (+) або нестача (–) власних та довгострокових джерел формування розрахуємо:

- у 2019 році: $\pm H_d = 216840 - 399648 = -182808$ (тис. грн);
- у 2020 році: $\pm H_d = 196990 - 460534 = -263544$ (тис. грн);
- у 2021 році: $\pm H_d = 268671 - 468694 = -200023$ (тис. грн).

3. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини джерел формування запасів

- у 2019 році: $\pm H_3 = 701667 - 399648 = +302019$ (тис. грн);
- у 2020 році: $\pm H_3 = 768698 - 460534 = +308164$ (тис. грн);
- у 2021 році: $\pm H_3 = 836134 - 468694 = +367440$ (тис. грн).

Розрахунок показників забезпеченості запасів аналізованого підприємства джерелами їх фінансування показав, що на кінець 2019, 2020 та 2021 років спостерігається нестача власних та власних і довгострокових джерел формування запасів (тобто значення різниць їх величин і суми запасів є від'ємними). Показник забезпеченості запасів загальною величиною джерел їх покриття є додатнім.

Для більш наочного та зручнішого розуміння ситуації із можливістю забезпечувати запаси підприємства джерелами їх покриття зобразимо стан розрахованих показників забезпеченості запасів у вигляді таблиці 2.7. Крім цього в даній таблиці визначимо тип фінансової стійкості, яким характеризується ПРАТ «Деражнянський молочний завод» у кожному з аналізованих років.

Таблиця 2.7

Визначення типу фінансової стійкості відкритого акціонерного товариства ПРАТ «Деражнянський молочний завод» у 2019 - 2021 рр. [20, с.173].

Рік	Стан показників забезпеченості запасів джерелами їх покриття	Тип фінансової стійкості підприємства
2019	$\Delta H_B < 0$ $\Delta H_d < 0$ $\Delta H_3 > 0$	Нестійкий фінансовий стан
2020	$\Delta H_B < 0$ $\Delta H_d < 0$ $\Delta H_3 > 0$	Нестійкий фінансовий стан
2021	$\Delta H_B < 0$ $\Delta H_d < 0$ $\Delta H_3 > 0$	Нестійкий фінансовий стан

Як видно із таблиці 2.7 у 2019 - 2021 рр. ПРАТ «Деражнянський молочний завод» характеризувався нестійким фінансовим станом. Тобто, можна стверджувати, що для забезпечення запасів, крім власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів і позик, залучалися короткострокові кредити та позики. Оцінка абсолютних показників фінансової стійкості, справді дає можливість охарактеризувати тип його фінансового стану та дає загальне уявлення про фінансову діяльність об'єкту аналізу. Проте, на практиці дуже часто, постає необхідність аналізу стану розподілу та використання окремих, дуже важливих, видів активів та джерел їх фінансування, тому фінансові аналітики вдаються до розрахунку та оцінки відносних показників (коефіцієнтів) фінансової стійкості [27, с. 124].

Суть коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства полягає в обчисленні та аналізі низки фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою відносних показників є найбільш поширеним.

Відносні показники фінансової стійкості – система коефіцієнтів, аналіз яких полягає в оцінках їх зміни проти теоретично обґрунтованого рівня (оптимального чи критичного) та в динаміці змін за попередні періоди. На сьогоднішній день існує дуже багато поглядів щодо виокремлення коефіцієнтів фінансової стійкості. Розрахуємо найбільш оптимальні для ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021 рр. Для цього будемо використовувати дані балансів аналізованого підприємства та звітів про фінансові результати.

Коефіцієнт автономії (незалежності): визначається як відношення власного капіталу до підсумку балансу. Чим більше значення коефіцієнта, тим менша залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Нормативне значення: $\geq 0,5$

$$K_A = \frac{\text{ряд.380}}{\text{ряд.640}} \quad (2.4)$$

$$K_{A2019} = 566027 / 1213686 = 0,47$$

$$K_{A2020} = 1190779/2249346 = 0,53$$

$$K_{A2021} = 1423146/2998989 = 0,47$$

Як бачимо, розрахункова величина даного показника лише в 2020 році лежить в межах нормативного значення. Тобто можна стверджувати, що діяльність аналізованого підприємства більш як на половину фінансується за рахунок внутрішніх джерел.

Коефіцієнт фінансової залежності: Показник обернений до коефіцієнта автономії, показує, яка сума загальної вартості майна підприємства припадає на 1 грн. власного капіталу. Характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Нормативне значення: < 2

$$K_{\Phi 3} = \frac{\text{ряд.640}}{\text{ряд.380}} \quad (2.5)$$

$$K_{\Phi 32019} = 1213686/566027 = 2,14$$

$$K_{\Phi 32020} = 2249346/1190779 = 1,89$$

$$K_{\Phi 32021} = 2998989/1423146 = 2,11$$

Розрахункові значення такого показника свідчать, що у 2019 році діяльність ПРАТ «Деражнянський молочний завод» залежала від зовнішніх джерел на 114 %, у 2020 році – на 89 % та у 2021 році на 111%. При цьому необхідно відмітити, що розрахункові величини цього показника лише у 2020 році відповідають нормативному значенню (< 2).

Коефіцієнт заборгованості (співвідношення залучених і власних коштів): Показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок позикового капіталу. Нормативне значення: $0,67 \dots 1$ [8, с.142].

$$K_3 = \frac{\text{ряд.}(430 + 480 + 620 + 630)}{\text{ряд.380}} \quad (2.6)$$

$$K_{32019} = (0 + 162832 + 484827 + 0)/566027 = 1,14$$

$$K_{32020} = (28903 + 457956 + 571708 + 0)/1190779 = 0,89$$

$$K_{32021} = (3932 + 1004448 + 567463 + 0)/1423146 = 1,11$$

Як уже зазначалося раніше, такий показник показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок позикового капіталу. Розрахункові значення коефіцієнта заборгованості як у 2019 році, так і 2021 році не відповідають нормі (0,67-1). Так, у 2019 році коефіцієнт заборгованості аналізованого підприємства був рівним 1,14 (114 % діяльності підприємства фінансувалося за рахунок позикового капіталу), а за 2021 рік його величина становила 1,11 (111 % діяльності підприємства фінансувалося за рахунок позикового капіталу). Це свідчить про збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансової стійкості: Показує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок власного капіталу. Нормативне значення: > 1

$$K_{\text{ФС}} = \frac{\text{ряд. 380}}{\text{ряд. (480 + 620)}} \quad (2.7)$$

$$K_{\text{ФС}2019} = 566027 / (162832 + 484827) = 1,14$$

$$K_{\text{ФС}2020} = 1190779 / (457956 + 571708) = 0,86$$

$$K_{\text{ФС}2021} = 1423146 / (1004448 + 567463) = 1,15$$

Розрахункова величина коефіцієнта фінансової стійкості становила у 2019 та 2021 роках відповідно 1,14 та 1,15 за умови, що його нормативне значення становить > 1 . Це свідчить про те, що діяльність аналізованого підприємства значною мірою фінансується за рахунок власного капіталу.

Тобто у 2019 та 2021рр. стан господарської діяльності підприємства можна назвати фінансово стійким.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами: Відображає, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних оборотних засобів. Нормативне значення: $> 0,1$

$$K_{\text{ЗВОЗ}} = \frac{\text{ряд. (380 - 080)}}{\text{ряд. 260}} \quad (2.8)$$

$$K_{\text{ЗВОЗ}2019} = (566027 - 512019) / 700650 = 0,08$$

$$K_{\text{ЗВОЗ}2020} = (1190779 - 1480648) / 768012 = 0,34$$

$$K_{ЗВОЗ2021}=(1423146-2162855)/835403= 0,89$$

У 2019 році значення коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобам становило 0,08. Це свідчить про те, що 8 % оборотних активів підприємства було профінансовано за рахунок власних оборотних засобів.

Коефіцієнт стійкості фінансування: Показує частину майна підприємства, яка фінансується за рахунок довгострокових джерел. Нормативне значення: 0,8 ... 0,9 [18, с.94].

$$K_{CF} = \frac{\text{ряд. (380 + 430 + 480)}}{\text{ряд. 280}} \quad (2.9)$$

$$K_{CF2019}=(566027+0+162832)/1213686= 0,60$$

$$K_{CF2020}=(1190779+28903+457956)/2249346= 0,75$$

$$K_{CF2021}=(1423146+3932+1004448)/2998989= 0,81$$

Розрахункові величини такого показника у 2019 та у 2020 рр. становили відповідно 0,60 та 0,75 при нормативному обмеженні 0,8-0,9. Це пояснює той факт, що у 2019 році 60 % вартості майна аналізованого підприємства фінансувався за рахунок довгострокових джерел, а у 2020 році вартість майна забезпечувалася на 75 % довгостроковими джерелами. При цьому необхідно відмітити, що у 2021 році розрахункове значення коефіцієнта стійкості фінансування входило у його нормативного обмеження.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу: Розраховується як відношення вартості робочого капіталу (власних оборотних засобів) до суми джерел власних засобів, характеризує ступінь мобільності використання робочого капіталу підприємства. Нормативне значення: > 0,5

$$K_{MK} = \frac{\text{ряд. (260 - 620)}}{\text{ряд. 380}} \quad (2.10)$$

$$K_{MK2019}=(700650-484827)/566027= 0,38$$

$$K_{MK2020}=(768012-571708)/1190779= 0,16$$

$$K_{MK2021}=(835403-567463)/1423146= 0,19$$

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу характеризує ступінь мобільності використання робочого капіталу підприємства. За аналізуючи роки його фактичне значення не досягло рівня нормативного, який становить більше 0,5. Це свідчить про те, що ПРАТ «Деражнянський молочний завод» малоефективно, використовувало свої робочі активи.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів: показує, яка частка діяльності підприємства фінансується за рахунок залучення довгострокових кредитів і позик. [41, с.82].

$$K_{\text{ДЗПК}} = \frac{\text{ряд. 480}}{\text{ряд. (480 + 380)}} \quad (2.11)$$

$$K_{\text{ДЗПК2019}} = 162832 / (162832 + 566027) = 4,48$$

$$K_{\text{ДЗПК2020}} = 457956 / (457956 + 1190779) = 3,60$$

$$K_{\text{ДЗПК2021}} = 1004448 / (1004448 + 1423146) = 2,45$$

Розрахункові значення коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів показують, що діяльність аналізованого підприємства сильно фінансувалася за рахунок залучення довгострокових кредитів та позик. Така ситуація є негативним моментом, оскільки свідчить про високу залежність підприємства від довгострокових кредитів та позик.

2.3 Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Платоспроможність та ліквідність є одними з найважливіших характеристик господарюючого суб'єкта, які завжди прагнуть оцінити партнери по бізнесу, а також наявні та потенційні кредитори підприємства. Знання цих характеристик дає можливість визначити, якою мірою і протягом якого часу підприємство зможе виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку.

Ліквідність та платоспроможність розраховуються за даними балансу і відображують відповідні характеристики у певний момент часу [13, с.162].

Проаналізуємо показники ліквідності підприємства.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку основних показників (коефіцієнтів):

1. Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності) дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити, якщо воно реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси. Розраховується за формулою:

$$K_{\text{зл}} = [A1 + A2 + A3] : [П1 + П2] \quad (2.12)$$

$$K_{\text{зл}2019} = \frac{28178+309300+403917}{484827+0} = \frac{741395}{484827} = 1,53$$

$$K_{\text{зл}2020} = \frac{42460+303517+463065}{571708+0} = \frac{809042}{571708} = 1,42$$

$$K_{\text{зл}2021} = \frac{82890+339647+471238}{567463+0} = \frac{893775}{567463} = 1,6$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності - показує платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. . Розраховується за формулою:

$$K_{\text{шл}} = [A1 + A2] : [П1 + П2] \quad (2.14)$$

$$K_{\text{шл}2019} = \frac{28178+309300}{484827+0} = \frac{337478}{484827} = 0,7$$

$$K_{\text{шл}2020} = \frac{42460+303517}{571708+0} = \frac{345977}{571708} = 0,6$$

$$K_{\text{шл}2021} = \frac{82890+339647}{567463+0} = \frac{422537}{567463} = 0,7$$

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань (боргів) підприємства може бути за необхідності погашена негайно. Він обчислюється як відношення грошових засобів та їх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань і визначається за формулою:

$$K_{\text{аб.л}} = [A1] : [П1 + П2] \quad (2.15)$$

$$\text{Каб. л 2019} = \frac{28178}{484827+0} = 0,06$$

$$\text{Каб. л 2020} = \frac{42460}{571708+0} = 0,07$$

$$\text{Каб. л 2021} = \frac{82890}{567463+0} = 0,1$$

Таблиця 2.8

Аналіз показників ліквідності підприємства ПРАТ «Деражнянський
МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

№ п/п	Показники	Індекс показника	Порядок розрахунку показника	Оптимальн е значення	2019р	2020р	2021р
1	Коефіцієнт загальної ліквідності	Кзл	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання	>1	1,5	1,4	1,6
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Кшл	Оборотні активи <u>мінус</u> <u>запаси</u> поточні зобов'язання	0,8÷0,9	0,7	0,6	0,7
3	Коефіцієнт абсолютно і ліквідності	Каб.л	Грошові кошти та їх <u>еквіваленти</u> <u>—</u> поточні зобов'язання	0,2÷0,35	0,06	0,07	0,1

З даних таблиці 2.8 видно, що коефіцієнт загальної ліквідності за 2019-2021рр. вищий за норму, а це значить, що підприємство спроможне погасити частину поточних зобов'язань, якщо воно реалізує усі свої оборотні активи, в тому числі і матеріальні запаси.

Коефіцієнт швидкої ліквідності трішки нижчий за норму, але на практиці в багатьох підприємствах такий показник не відповідає нормі.

Коефіцієнт абсолютно ліквідності менший за норму.

В дійсності фактичні середні значення коефіцієнтів ліквідності бувають значно нижчими. Однак за цими показниками не можна негайно робити негативні висновки щодо можливості підприємства одночасно погасити всі свої борги, адже малоімовірно, щоб усі кредитори підприємства водночас поставили йому свої боргові вимоги.

Для визначення ліквідності балансу треба зіставити розрахунки, які були зроблені, груп активів і груп зобов'язань. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови [45, с.106-107]:

$$A_1 \geq \Pi_1; A_2 \geq \Pi_2; A_3 \geq \Pi_3; A_4 \leq \Pi_4.$$

Визначимо співвідношення 2019 рік :

$$A_1 = 28178; \Pi_1 = 484827; A_1 < \Pi_1$$

$$A_2 = 309300; \Pi_2 = 0; A_2 > \Pi_2$$

$$A_3 = 403917; \Pi_3 = 162832; A_3 > \Pi_3$$

$$A_4 = 512019; \Pi_4 = 566027; A_4 < \Pi_4$$

Ми бачимо, що на 2019 р. недотримане перше співвідношення.

$$A_1 = 42460; \Pi_1 = 571708; A_1 < \Pi_1$$

$$A_2 = 303517; \Pi_2 = 0; A_2 > \Pi_2$$

$$A_3 = 463065; \Pi_3 = 457956; A_3 > \Pi_3$$

$$A_4 = 1480648; \Pi_4 = 1219682; A_4 > \Pi_4$$

На 2019 р. недотримані перше і четверте співвідношення.

$$A_1 = 82890; \Pi_1 = 567463; A_1 < \Pi_1$$

$$A_2 = 339647; \Pi_2 = 0; A_2 > \Pi_2$$

$$A_3 = 471238; \Pi_3 = 1004448; A_3 > \Pi_3$$

$$A_4 = 2162855; \Pi_4 = 1427078; A_4 > \Pi_4$$

Ситуація за 2021 рік аналогічна 2020 р. - недотримане перше і четверте співвідношення.

Виконаємо аналіз платоспроможності підприємства ПРАТ «Деражнянський молочний завод».

1) Коефіцієнт платоспроможності розраховується за формулою:

$$K_{\Pi} = 380 / \Phi \text{ 1 р. 640} \quad (2.16)$$

$$K_{\Pi 2019} = 566027 / 1213686 = 0,5$$

$$K_{\Pi 2020} = 1190779 / 2249346 = 0,5$$

$$K_{\Pi 2021} = 1423146 / 2998989 = 0,5$$

2) Коефіцієнт фінансування розраховується за формулою:

$$K\phi = (p. 430 + p. 480 + p. 620 + p. 630) / p. 380 \quad (2.17)$$

$$K\phi_{2019} = (0 + 162832 + 484827 + 0) / 566027 = 647659 / 566027 = 1,1$$

$$K\phi_{2020} = (28903 + 457956 + 571708 + 0) / 1190779 = 1058567 / 1190779 = 0,9$$

$$K\phi_{2021} = (3932 + 100448 + 567463 + 0) / 1423146 = 671843 / 1423146 = 0,5$$

3) Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами розраховується за формулою:

$$K_{звл\phi} = (p. 260 - p. 620) / p. 260 \quad (2.18)$$

$$K_{звл\phi 2019} = (700650 - 484827) / 700650 = 215823 / 700650 = 0,3$$

$$K_{звл\phi 2020} = (768012 - 571708) / 768012 = 196304 / 768012 = 0,3$$

$$K_{звл\phi 2021} = (835403 - 567463) / 835403 = 267940 / 835403 = 0,3$$

4) Коефіцієнт маневреності власного капіталу обчислюється за формулою:

$$K_{мвк} = (p. 260 - p. 620) / p. 380 \quad (2.19)$$

$$K_{мвк 2019} = (700650 - 484827) / 566027 = 215823 / 566027 = 0,4$$

$$K_{мвк 2020} = (768012 - 571708) / 1190779 = 196304 / 1190779 = 0,2$$

$$K_{мвк 2021} = (835403 - 567463) / 1423146 = 267940 / 1423146 = 0,2$$

Таблиця 2.9

Розрахунок показників платоспроможності підприємства ПРаТ
«Деражнянський молочний завод»*

№ п /п	Назва показника	Нормативне значення	2019р.	2020р.	2021р.
1	Коефіцієнт платоспроможності	>0,5	0,5	0,5	0,5
2	Коефіцієнт фінансування	<1, зменшення	1,1	0,9	0,5

3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами	$>0,1$	0,3	0,3	0,3
4	Коефіцієнт маневреності вк	>0 , збільшення	0,4	0,2	0,2

З даних таблиці 2.9 ми можемо зробити висновок, що коефіцієнт платоспроможності дорівнює нормативному значенню за три роки. Коефіцієнт фінансування за 2019 рік більший за норму, а за 2020 і 2021рр. відповідає нормі. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами за 2019-2021рр. знаходить в нормі. Коефіцієнт маневреності власного капіталу відповідає нормативному значенню за 2019-2021рр.

З вище зроблених розрахунків ми можемо охарактеризувати підприємство, як платоспроможним.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА РЕЗЕРВИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ДЕРАЖНЯНСЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

3.1 Шляхи підвищення ліквідності і платоспроможності підприємства

Оцінка фінансового стану — невід’ємна частина економічного аналізу діяльності підприємства, без якого неможливе раціональне ведення господарства будь-якого суб’єкта господарювання. Враховуючи це, фінансовий стан — одна з найважливіших сторін господарської діяльності кожного підприємства.

В процесі дослідження було виявлено, що в залежності від співвідношення обсягу запасів підприємства і показників наявності джерел їх формування у практиці та теорії господарювання підприємств виділяють чотири типи короткострокової (поточної) фінансової стійкості підприємства: абсолютна короткострокова фінансова стійкість, нормальна короткострокова фінансова стійкість, нестійкий поточний фінансовий стан, критичний поточний фінансовий стан [29, с.210].

Фінансова стійкість підприємства - здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищах, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Вона, як і фінансовий стан підприємства в цілому, в значній мірі залежить від оптимальності структури капіталу (співвідношення власних і позичкових коштів), від оптимальності структури активів підприємства, і в першу чергу, від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від зрівноваженості його активів і пасивів за функціональною ознакою.

Підприємство для цього має необхідну матеріально-технічну базу і достатню кількість персоналу необхідної кваліфікації [44, с.127].

Метою аналізу будь-якого напрямку фінансового стану підприємства, зокрема його фінансової стійкості, є пошук резервів підвищення рівня його стабільності та зміцнення комерційного розрахунку як підґрунтя стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими контрагентами.

Ліквідність та платоспроможність підприємства є одними з найважливіших складових, що визначають фінансовий стан підприємства, тобто забезпеченість фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та проведення розрахунків за своїми зобов'язаннями. Будучи за своєю суттю близькими, але не тотожними поняттями, ліквідність та платоспроможність з різних сторін характеризують діяльність підприємства, і, таким чином, надають можливість здійснення правильних висновків та прийняття оптимальних рішень. Ліквідність це потенційна платоспроможність, і спрямована вона на перспективу, виражає здатність підприємства здійснювати розрахунки в майбутньому, в той час як платоспроможність відображає нинішній стан справ, і є вираженням спроможності підприємства погашати поточні (негайні) платежі. В умовах ринкової економіки, підтримання ліквідності та платоспроможності на належному рівні є надзвичайно важливим завданням для будь-якого підприємства. Низька ліквідність та платоспроможність підривають можливості здійснення нормального виробничого процесу, позбавляють можливостей залучення додаткових фінансових ресурсів, внаслідок низької довіри кредиторів та інших контрагентів, зумовлюють додаткові непродуктивні витрати у вигляді пені та штрафів тощо. З іншого боку, причинами зниження ліквідності та платоспроможності підприємства є низька рентабельність, чи взагалі збиткова діяльність, і нераціональне розпорядження наявними ресурсами[47, с.217].

Управління ліквідністю та платоспроможністю ПРАТ «Деражнянський молочний завод» є важливим елементом системи фінансового менеджменту підприємства, що включає управління грошовими потоками підприємства, формування і нормування фінансових ресурсів, оцінка їх використання, планування і прогнозування. Особливо необхідним воно стає в ринкових умовах господарювання, так як для здійснення прибуткової діяльності, ПРАТ «Деражнянський молочний завод» має бути забезпечене фінансовими та іншими ресурсами в межах потреби, а також у таких обсягах, щоб вчасно й у повній мірі погасити зобов'язання. Планується збільшити прибуток, який можна буде використати у майбутньому періоді на розширення виробництва та загальної діяльності аналізую чого підприємства.

Ліквідність є одними з найважливіших складових, що визначають фінансовий стан підприємства, тобто забезпеченість фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та проведення розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Комплексна оцінка системи управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства дає змогу визначити не тільки ефективність використання, а й прийняття правильного управлінського рішення на майбутній період [34, с.20197-20198].

Серед багатьох різних заходів, які сприяють підвищенню платоспроможності й підтримувannya ефективної господарської діяльності виділяють, зокрема, такі:

- інвентаризація активів підприємства;
- оптимізація дебіторської заборгованості, зниження витрат підприємства;
- продаж незавершеного будівництва;
- обґрунтування необхідної чисельності персоналу;
- продаж зайвого устаткування, матеріалів і залишків товарів;
- реструктуризація боргів перетворенням короткострокової заборгованості в довгострокові позики або іпотеки;

- запровадження прогресивної технології, механізації та автоматизації виробництва;
- удосконалення організації праці;
- проведення капітального ремонту, модернізації основних фондів, заміни застарілого устаткування [20191, с.162].

Крім радикальних напрямів підвищення рівня платоспроможності підприємства потрібно проводити пошук внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості діяльності і досягненню беззбиткової роботи за рахунок більш повного використання виробничої потужності підприємства, підвищення якості і конкурентоздатності товарів, зниження їх собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат і втрат[12019, с.72019].

3.2 Резерви покращення фінансової стійкості підприємства

Резерви покращення фінансової стійкості підприємства – це кількісно виміряні можливості збільшення її рівня за рахунок зростання та/або зменшення деяких видів активів і джерел їх формування, що прямо чи опосередковано впливають на стабільність фінансового стану господарюючого суб'єкта[26, с.192].

Виходячи з проведених розрахунків на основі фінансових даних ПРАТ «Деражнянський молочний завод»можемо запропонувати конкретні шляхи удосконалення його фінансового стану. Основними шляхами підвищення фінансового стану аналізованого підприємства на майбутнє, які дадуть бажаний результат є такі:

- підвищення ефективності використання основних фондів підприємства, зокрема нематеріальних активів, незавершеного будівництва та довгострокової дебіторської заборгованості;

- прийняття заходів по зменшенню зносу основних засобів, який помітно зростає з рокам, тим самим зменшуючи загальну величину необоротних активів;
- підвищення інтенсивності використання оборотних активів підприємства, зокрема виробничих запасів та товарів, що протягом 2012019 року мали тенденцію до зменшення;
- збалансування структури миттєво ліквідних активів (в сторону їх збільшення) та найбільш строккових зобов'язань (в напрямку зменшення їх величини) з метою покращення ліквідності балансу підприємства в майбутньому;
- забезпечення оптимальної структури між короткостроковими дебіторською та кредиторською заборгованостями;
- збалансування структури оборотних активів та поточних зобов'язань за рахунок активізації залучення останніх;
- підтримання належного рівня використання власного капіталу, адже протягом 2012019-2021 рр. спостерігаються його позитивна динаміка;
- підтримання на існуючому рівні процесу виробництва та реалізації продукції, що забезпечував протягом 2012019-2021 рр. отримання стабільного прибутку;
- зниження матеріальних операційних витрат;
- активізація процесів залучення інвестицій (кредитів), зокрема, короткострокових, адже спостерігається тенденція до їх зниження та ін.
- для одержання максимального прибутку підприємство повинне найбільше повно використовувати ресурси, що знаходяться в його розпорядженні, і, в першу чергу, воно повинно використовувати виявлений резерв по виробництву на наявному в нього устаткуванні додаткової продукції. Збільшення випуску знижує витрати на одиницю продукції, тобто витрати на її виготовлення в розрахунку на одиницю продукції знижуються, а отже, знижується собівартість, що в остаточному підсумку веде до

збільшення прибутку від реалізації продукції. Ну а крім цього, додаткове виробництво рентабельної продукції вже саме по собі дає додатковий прибуток. Таким чином, при збільшенні випуску і, відповідно, реалізації рентабельної продукції збільшується прибуток у розрахунку на одиницю продукції, а також збільшується кількість реалізованої продукції, кожна додаткова одиниця якої збільшує загальну суму прибутку[31, с.112-114].

– зниження собівартості також значно може збільшити одержуваний підприємством прибуток. Як описувалося в попередньому пункті, одним з факторів зниження собівартості є збільшення обсягу продукції, що випускається.

– вагомим фактором одержання додаткового прибутку є оптимізація структури збуту. При проведенні даної оптимізації питома вага продукції, реалізованої по договірним, більш високих цінах, повинна збільшитися до свого максимального рівня, а в ідеалі - до 100%. Відповідно, частка продукції, реалізованої підприємством іншим організаціям по лінії взаємозаліків по більш низьких цінах повинна бути якнайнижче.

Підприємству необхідно підтримувати певний обсяг запасів для забезпечення відповідного обсягу продажу. Підтримувати запаси слід на можливо низькому рівні, достатньому для реалізації відповідного обсягу продаж[20193, с.220194-220196].

Негативним фактором є зростання залежності від позикових коштів. Оскільки дані свідчать про зростання прибутковості підприємства, то зменшення цієї залежності можливе шляхом виплати частини прибутку кредиторам. Високий рівень коефіцієнтів загальної ліквідності свідчить про те, що у підприємства високий рівень дебіторської заборгованості.

Покращення фінансового стану підприємства передбачає відновлення його платоспроможності шляхом проведення певних організаційних процедур. Типи процедур, спрямованих на покращення фінансового стану підприємства (рис. 3.1) [17, с.84].

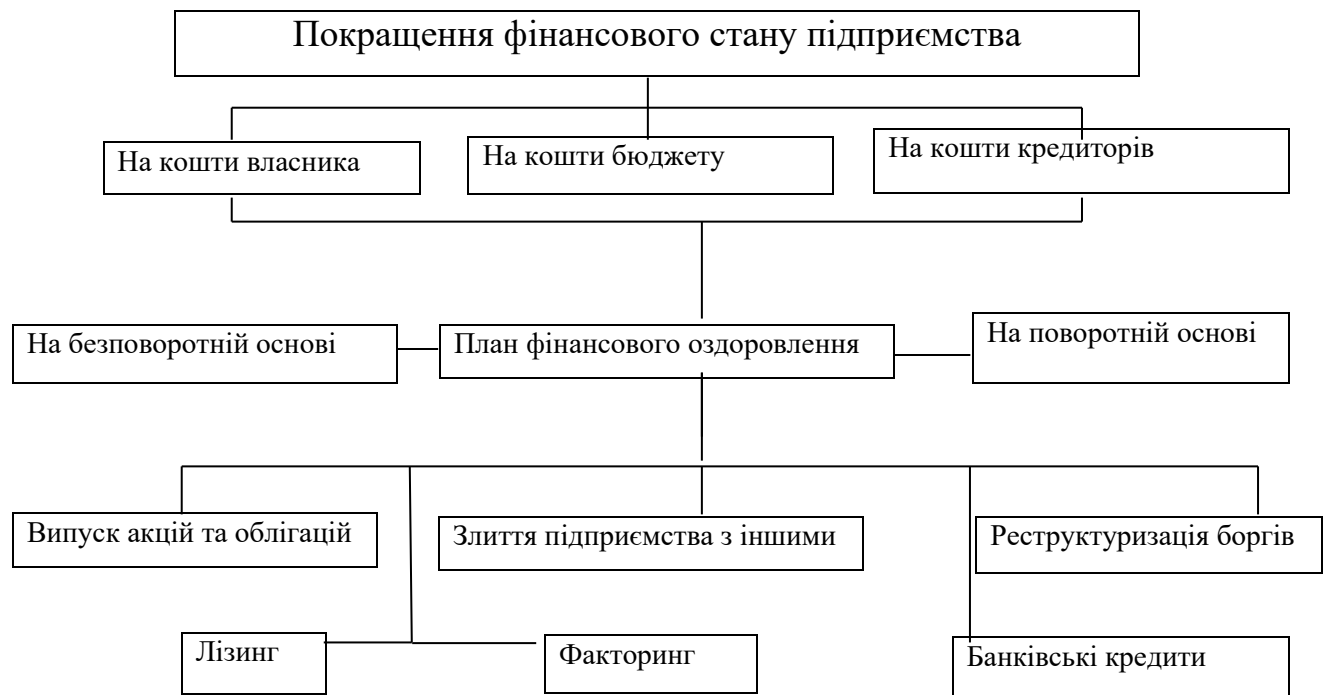

Рис. 3.1 Покращення фінансового стану підприємства

Аналіз показників оборотності капіталу вказує також на бездіяльність частини власних коштів підприємства. Тому необхідно збільшити швидкість обертання власного капіталу.

У результаті проведеної оцінки можна зробити висновок, що для даного підприємства на мікрорівні доцільним є використання підприємством антикризової фінансової стратегії за кожним із напрямів:

- проведення поглибленого аналізу структури кредиторської заборгованості у динаміці з метою пошуків способів і джерел її погашення;
- аналіз структури дебіторської заборгованості, причин її виникнення і можливостей погашення;
- забезпечення необхідного рівня самофінансування виробничого розвитку підприємства за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики;
- підвищення рівня ліквідності активів шляхом збільшення питомої ваги оборотних активів;

- проведення інвентаризації основних виробничих фондів для визначення їх придатності й необхідності в експлуатації:

- проведення аналізу ефективності й доцільності довгострокових фінансових вкладень:

- забезпечення компенсації можливих фінансових збитків шляхом:

- 1) резервування частини фінансових ресурсів у вигляді формування цільових резервних фондів, страхового фонду підприємства
- 2) формування системи штрафних санкцій — за несвоєчасної оплати поставленої продукції встановити штрафи[49, с.132].

3.3. Розробка web-сервісу для оцінки платоспроможності та ліквідності

Наступним кроком розробимо веб-сервіс за допомогою якого автоматизуємо оцінку ліквідності та платоспроможності. У процесі будемо використовувати HTML, CSS, JavaScript (бібліотеки jQuery, materialize), PHP (бібліотека PHPExcel_1.8 – для роботи з документами MicrosoftExcel). Першим кроком під'єднаємо наступні бібліотеки на веб-сторінку. Після чого приступимо до розробки головної сторінки (index.php).

На даній сторінці користувачу необхідно буде обрати період, за який будемо проводити оцінку. Мінімальною датою беремо 1991 рік (дату відокремлення підприємства в окрему структуру). Максимальна – поточна дата.

Кнопка «Оцінити» буде відправляти методом GET на цю ж сторінку задані поля в параметрах data_ot та data_do.

Зовнішній вигляд головної сторінки (див. рис. 3.1).

Здоровий світ

Оцінка платоспроможності та ліквідності

Дата від: 1991

Дата до: 2018

Визначити

© ПрАТ "Державний молочний завод"
Development by volynetsuk 2016

Рисунок 3.1 – Головне меню

ВИСНОВКИ

У ході посилення процесів економічної глобалізації успішне функціонування підприємств значною мірою залежить від рівня стійкості їх фінансового стану. Тільки за цієї умови підприємство зможе генерувати чинники позитивних кількісних і якісних змін для нормального функціонування в теперішній час і зростання виробничого потенціалу в майбутньому. Тому на нинішньому етапі ринкових реформ забезпечення фінансової стійкості підприємств є одним із пріоритетних завдань.

Фінансова стійкість – це здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищах, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Вона, як і фінансовий стан підприємства в цілому, в значній мірі залежить від оптимальності структури капіталу (співвідношення власних і позичкових коштів), від оптимальності структури активів підприємства, і в першу чергу, від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від зрівноваженості його активів і пасивів за функціональною ознакою[38, с.172].

Для аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства використовується система абсолютних та відносних показників. Найбільш узагальнюючими абсолютними показниками фінансової стійкості є відповідність або невідповідність (надлишок або нестача) джерел коштів для формування запасів і витрат, тобто різниця між сумою джерел коштів і сумою запасів та витрат.

За рівнем покриття різних видів джерел суми запасів і витрат розрізняють такі види фінансової стійкості підприємства:

- абсолютна стійкість фінансового стану, коли власні джерела формування оборотних активів покривають запаси і витрати. При цьому наявність власних джерел формування оборотних активів визначається за

балансом підприємства як різниця між сумою джерел власних та прирівняних до них коштів і вартістю основних фондів та інших необоротних активів;

- нормальна фінансова стійкість, коли запаси і втрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних активів і довгостроковими позиченими джерелами;

- нестійкий фінансовий стан, коли запаси і витрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних активів, довгострокових позикових джерел, короткострокових кредитів і позик;

- кризовий фінансовий стан, коли запаси і витрати не покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення (власних, позикових та ін.), підприємство перебуває на межі банкрутства.

Оцінка абсолютних показників фінансової стійкості, справді дає можливість охарактеризувати тип його фінансового стану та дає загальне уявлення про фінансову діяльність об'єкту аналізу. Проте, на практиці дуже часто, постає необхідність аналізу стану розподілу та використання окремих, дуже важливих, видів активів та джерел їх фінансування, тому фінансові аналітики вдаються до розрахунку та оцінки відносних показників (коефіцієнтів) фінансової стійкості[36, с.98].

Суть коефіцієнтного підходу оцінки фінансової стійкості підприємства полягає в обчисленні та аналізі низки фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за допомогою відносних показників є найбільш поширеним.

Відносні показники фінансової стійкості – система коефіцієнтів, аналіз яких полягає в оцінках їх зміни проти теоретично обґрунтованого рівня (оптимального чи критичного) та в динаміці змін за попередні періоди. На сьогоднішній день існує дуже багато поглядів щодо виокремлення коефіцієнтів фінансової стійкості.

Важливим аспектом фінансового аналізу є визначення запасу фінансової стійкості, що дає змогу належним чином обґрунтувати управлінські рішення в бізнесі. Такий аналіз прийнято називати маржинальним аналізом. Методика

його базується на вивченні співвідношення між трьома групами важливих економічних показників: “витрати – обсяг виробництва (реалізації) продукції – прибуток” і прогнозуванні величини кожного із цих показників при заданому значенні інших[22, с.237].

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Як правило, що вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан

Неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність.

Існує і зворотний зв'язок, оскільки брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже у виробничому процесі[33, с.62].

В ході виконання роботи було здійснено аналіз фінансової стійкості ПРАТ «Деражнянський молочний завод» за 2019-2021рр.

Підсумовуючи аналіз фінансової стійкості відкритого акціонерного товариства "Деражнянський молочний завод" за відносними показниками, відмітимо, що протягом 2019-2021 рр. це підприємство не можна назвати фінансово стійким. Про це свідчать розрахункові значення коефіцієнтів, більшість з яких не лежать в межах нормативного обмеження. Виходячи з цього можна сказати, що аналізоване підприємство не має оптимальну

структуру довгострокових та поточних зобов'язань, має не достатній рівень власного капіталу, характеризується не високим рівнем незалежності та ін. Деякі коефіцієнти фінансової стійкості свідчать про негативні моменти в діяльності підприємства, що свідчить про необхідність прийняття відповідних заходів для їх покращення.

Аналіз резервів покращення фінансової стійкості даного підприємства свідчить про те, що воно має великі потенційні можливості поліпшення структури активів та джерел їх формування, що в кінцевому результаті призведе до зростання рівня його фінансової стійкості в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України, м. Київ 16 січня 2003 року № 436-IV.
2. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26 січня 1993 р. N 2939-XII зі змінами та доповненнями// Баланс.— 20.03.2006.— № 14.— С. 5-9.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV // Баланс.— 13.09.1999.— № 73.
4. Бабчинська О.І., Франко Т.С. Значення оцінки фінансової стійкості господарюючого суб'єкта на шляху інтеграції України у Європу.- 20.03.2015.— № 5.— С. 170.
5. Балабанов І.Г. Фінансовий менеджмент: Підручник. –М.: Фінанси та статистика, 2016. – 234-236 с.
6. Білуха М.Т. Курс аудиту. — К.: Знання, 2010.- 189-190 с.
7. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К., 2015. – 54-55 с.
8. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – К.: Ника – Центр, Ольга, 2015. – 142с.
9. Білик М.С. Методика розрахунку та застосування відносних показників для оцінки фінансової стійкості підприємства: переваги та недоліки, 2010.- 84с.
10. Вітвицька Н. С., Кузьмінська О. Е. Контроль і ревізія: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 2011. — 205-206с.
11. Ганусич В.О. Баланс та аналіз фінансової стійкості підприємства на його основі , 2010. – 178с.
12. Гаєвська Л. Економіка, підприємства. Навч.-метод.пос. Ірпі.: Акад.ДПС, 2011-133-134с.

13. Давидов Г.М. Аудит: Навч. посіб. — К.: Знання, 2015. — 162 с.
14. Дерій В. А. Контроль і ревізія: Курс лекцій. — Бучач: МІФ, 2011. — 112 с.
15. Елецких С.Я. Анализ теоретических подходов к трактовке сущности понятия «финансовая устойчивость предприятия, 2010.- 75с.
16. Єфімова О.В. Як аналізувати фінансовий стан підприємства: Практичний посібник. — М.: Интел-синтез, 2016. — 63 с.
17. Єфімова О.В. Фінансовий аналіз. — М.: Бух. Облік, 2011. — 84 с.
18. Жежера М. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємства в Україні та за кордоном //Економіка. Фінанси, право. — 2010. — №5.- 94 с.
19. Жмалев В.Г., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності.— К.: Україна, 2016.— 245 с.
20. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік, контроль і аудит в системі управління підприємством,- К.: Ваклер, 2010р.- С.173.
21. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарської діяльності: Навч. посіб.— К.: ПРАТ «Нічлава», 2010. — 45-46 с.
22. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз. — К.: МАУП, 2000 — 237 с.
23. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник. — К.: Знання, 2011. — 46 с.
24. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. — К.: Товариство «Знання» КОО, 2017. — 278 с.
25. Ковалёв В.В. Введение в финансовый менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 2010. — 241 с.
26. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз: Управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності. — М., 2015. — 192 с.
27. Комаринський Я., Яремчук І. Фінансово-інвестиційний аналіз. — К., 2009. — 124 с.
28. Крейнина М.Н. Финансовый менеджмент. — М.: Издательство "Дело и сервис", 2015. — 167 с.

29. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. – Харків, фактор, 2010. – 210 с.
30. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Херсон: Олді-плюс, 2016. – 125 с.
31. Кулінич О.І. Економічна статистика. – Хмельницький: Поділля, 2011 – 112-114 с.
32. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. – К.: КНЕУ, 2010. – 76 с.
33. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: навч. Посібник. – К.: Хай-Тек Прес, 2015. – 65 с.
34. Лігоненко Л., Ковальчук Г. Оцінка платоспроможності підприємства: Методичні підходи // Економіка, фінанси, право. – 2016. — №9, с. 57-58.
35. Любушин Н.П., Лещева В.Б. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 173-174 с.
36. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства. – К.: Хрещатик, 2011. – 98 с.
37. Марченко В. Сутність фінансової стійкості підприємства , 2010.- 184-185с.
38. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій / Галицькі контракти, 2010.- №4. – 172 с.
39. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Житомир:ПП «Рута», 2015. –116 с.
40. Олійник О.В. Контроль і ревизія. Підручник. Знання-Прес. 2016. – 32с.
41. Параскеєва А.М., Акіменко Н.Є. Комплексний підхід до процесу оцінки фінансової стійкості підприємства, 2011- 82 с.

42. Петренко І.О. Методи аналізу фінансової стійкості та ліквідності // Економіка та підприємництво. Держава та регіони. – 2015. – № 3. – С. 208-209.
43. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств. – К.: КНЕУ, 2015, С.235-236.
44. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства. Підручник. К.:КНЕУ, 2010- 127с.
45. Попович П. Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві: Підручник. – Тернопіль, 2016.- 106-107с.
46. Руденко Л. В., Подольська В. О. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства: Навч. Посіб. / Укоопспілка; Навчально- методичний центр «Укоопосвіта». — К., 2011. — 193 с.
47. Слав'юк О. П. Фінанси підприємств. Підручник. К.:КНЕУ, 2011-217с.
48. Смачило В.В., Будникова Ю.В. Оцінка фінансової стійкості підприємства, 2015.- 56с.
49. Тян Р. Б. Планування діяльності підприємства. – К.: МАУП, 2016. – С124-132.
50. Тищенко О.М., Норік Л.О. Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства // вісник Національного університету «Львівська політехніка». –2017. – № 5 (640). – С. 28.
51. Тютюнник Ю.М. Формування методики факторного аналізу показників фінансової стійкості аграрних підприємств. – 2015. – № 7 – С. 162.
52. Шаблиста Л.М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки // економіка та прогнозування. – К. – 2011. – № 2. – С.98.
53. Шморгун Н.П., Головка І.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. – К.: ЦНЛ, 2015. – 254-256 с.
54. <http://www.smida.gov.ua/db>.